

Kommissorium for Udvalget om varetagelse af skiftesagsbehandlingen

Dato: 7. september 2012
Kontor: Procesretskontoret
Sagsbeh: Charlotte Christiansen
Sagsnr.: 2012-4008-0002
Dok.: 555260

1. Domstolenes opgavevaretagelse inden for skifteområdet omfatter i dag sager om dødsboskifte og ægtefælleskifte samt insolvensbehandling.

Behandlingen af skiftesager foregår ved de 24 byretter (nærmere bestemt i skifteafdelingerne, som også varetager de såkaldte notarialforretninger) samt, for så vidt angår insolvenssager i det storkøbenhavnske område, ved Sø- og Handelsretten.

Skifteretternes behandling af dødsboskiftesager, som navnlig omfatter skifte af en afdød persons bo, sker på grundlag af reglerne i lov om skifte af dødsboer. Denne lov, som senest er revideret i marts 2011, indeholder nærmere regler om bl.a. indkaldelse til møde i skifteretten og andre sagsbehandlingskridt som led i behandlingen af dødsboer samt om skifterettens behandling af tvister mv. i tilknytning til skiftet.

Med hensyn til ægtefælleskiftesagerne, som i praksis navnlig vedrører deling af fællesboet efter ægtefæller, som separeres eller skilles, behandles disse efter reglerne i lov om ægtefælleskifte. Denne lov, som trådte i kraft den 1. marts 2012, bygger på det udgangspunkt, at det bør være hovedreglen, at ægtefællerne selv står for delingen af fællesboet ved formuefælleskabets ophør, men loven tager samtidig sigte på, at der kan gives en hensigtsmæssig bistand til de ægtefæller, der ikke selv kan blive enige om opdelingen af boet efter en separation eller skilsmisse. Loven indeholder i den forbindelse bl.a. regler om skifterettens indkaldelse af ægtefæller til et vejlednings- og forligsmøde og andre sagsbehandlingsregler samt om behandling af tvister mv. i tilknytning til skiftet.

Insolvenssagerne, som omfatter behandling af konkursboer samt sager om rekonstruktion og gældssanering, behandles på grundlag af reglerne i konkursloven. Denne lov, som grundlæggende er fra 1977, men som er revideret gentagne gange siden, senest i 2010, indeholder bl.a. de nærmere regler

om skifterettens sagsbehandling mv. i de nævnte typer af insolvenssager, herunder regler om indkaldelse til møder i skifteretten samt regler om behandling af tvister i konkursboer mv.

2. Der er for nylig gennemført en budgetanalyse af en række forhold ved domstolene.

Budgetanalysen, som er udarbejdet af konsulentfirmaet Deloitte for Finansministeriet og Justitsministeriet, indeholder bl.a. en række overvejelser og forslag til effektivisering af skifteretten, for så vidt angår dødsboskifteområdet.

En række af disse forslag vil (ifølge budgetanalysen) kunne gennemføres administrativt, mens andre tiltag vurderes at ville kræve nærmere undersøgelser og analyser samt i givet fald opfølgende lovgivning.

Det drejer sig bl.a. om forslag om øget digitalisering til understøttelse af dødsbobehandling, hvor det vurderes, at der er potentiale for at reducere ressourceforbruget i tid på kort sigt ved at øge vejledningen af anmelderne i valg af skifteform og udfyldning af blanketter (via en simpel webløsning), og på længere sigt ved at indføre en fuld digital løsning.

Endvidere peges der i budgetanalysen på spørgsmålet om en ændret struktur for skifteretternes opgavevaretagelse. Det anføres i den forbindelse bl.a., at skifteretterne samlet set har en række karakteristika, der gør det relevant at overveje en mere specialiseret og centraliseret opgavevaretagelse med henblik på øget produktivitet og effektivitet.

Deloitte vurderer i budgetanalysen, at der med en centralisering af skifterettens opgaver omkring dødsbobehandling vil kunne realiseres et betydeligt effektiviseringspotentiale. Der gøres dog samtidig opmærksom på, at en løsning med en centralisering af skifteretterne forudsætter en omfattende analyse, der bl.a. vil skulle forholde sig til den praktiske afholdelse af eventuelle fremtidige fysiske møder samt stillingtagen til, hvor tvister der opstår i forbindelse med et dødsbo skal behandles.

3. Også inden for insolvensområdet har det været diskuteret, om det vil være en fordel at etablere et system med en eller flere ”storskifteretter”.

4. I den aftale, som regeringen og Enhedslisten indgik den 20. november 2011 om finansloven for 2012, er det bl.a. anført, at aftaleparterne ønsker

at sikre et solidt grundlag for, at Danmark i fremtiden får endnu bedre og mere effektive domstole.

Det er derfor aftalt, at der skal igangsættes et analysearbejde, som bl.a. skal belyse effektiviseringspotentialer, aktivitet og produktivitet i domstolene og afdække mere langsigtede muligheder for bl.a. regelændringer og reformer i domstolssystemet, der understøtter effektiv opgavevaretagelse.

5. Regeringen har på den ovenfor beskrevne baggrund besluttet at nedsætte et udvalg om varetagelse af skiftesagsbehandlingen.

Udvalget skal overveje, om varetagelsen af skiftesagsbehandlingen fortsat bør ske ved samtlige byretter og Sø- og Handelsretten i samme omfang som i dag, eller om varetagelsen af hele eller dele af skiftesagsområdet (dvs. dødsboskiftesager, ægtefælleskiftesager samt insolvenssager) kan effektiviseres og optimeres ved at samle opgavevaretagelsen.

Spørgsmålet om en eventuel centralisering af skiftesagsbehandlingen har tidligere været overvejet i betænkning nr. 1398/2001 fra Domstolenes Strukturkommission.

Det forudsættes, at udvalget som led i sine overvejelser om den fremtidige varetagelse af skiftesagsbehandlingen nærmere belyser og vurderer, hvilke fordele og ulemper der vil være forbundet med de forskellige modeller, der vil kunne tænkes på området.

Udvalgets overvejelser skal ske med udgangspunkt i de gældende regler for skiftesagsbehandlingen, og udvalget har således ikke til opgave at foretage en gennemgang af de materielle regler om behandlingen af henholdsvis dødsboskifte-, ægtefælleskifte- og insolvenssager, der som nævnt ovenfor under pkt. 2 i væsentligt omfang er revideret for ganske nylig. Udvalget er dog ikke afskåret fra at komme med forslag til eventuelle tilpasninger i det gældende regelsæt, hvis dette vurderes at være nødvendigt eller hensigtsmæssigt i forhold til navnlig gennemførelsen af udvalgets anbefalinger omkring den fremtidige organisering af skifteområdet, men også i forhold til at opnå en endnu bedre og mere effektiv skiftesagsbehandling i øvrigt.

Udvalget skal som led i sine overvejelser nærmere belyse og vurdere den praktiske gennemførelse af en eventuel centralisering og de personale- og ressourcemæssige konsekvenser ved domstolene.

Udvalget skal endvidere nærmere belyse de økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige og for borgerne af at gennemføre en centralisering af hele eller dele af skiftesagsområdet.

Herudover anmodes udvalget om at vurdere spørgsmålet om yderligere digital understøttelse af skiftesagsbehandlingen. Udvalget skal i den forbindelse vurdere, i hvilket omfang sådanne tiltag i givet fald vil kunne afbøde de betænkeligheder, som en centralisering på området måtte give anledning til i forhold til borgernes afstand til domstolene. Det forudsættes, at udvalget fremkommer med eventuelle forslag på området, som findes nødvendige eller hensigtsmæssige, uanset om udvalget i øvrigt måtte anbefale en centralisering eller ej. Udvalget bør inddrage det regelgrundlag for at anvende digital kommunikation i sagsbehandlingen (på bl.a. skifteområdet), som er tilvejebragt, men endnu ikke er trådt i kraft.

Udvalget kan i øvrigt komme med anbefalinger vedrørende andre aspekter af skiftebehandlingen med henblik på bedre og mere effektiv skiftesagsbehandling, som udvalget i sit arbejde måtte blive opmærksom på.

Udvalget anmodes om at udarbejde forslag til en centralisering på området, såfremt det vurderes, at en sådan ordning bør gennemføres.

Det forudsættes, at udvalgets forslag samlet set understøtter en mere effektiv opgavevaretagelse i skifteretterne og samlet set ikke medfører merudgifter.

Udvalget kan inddrage ekstern konsulentbistand, hvis dette vurderes at være relevant.

Udvalget bør koordinere sit arbejde med det sideløbende udvalgsarbejde om bedre og mere effektiv behandling af civile sager ved domstolene.

Udvalget anmodes om at afgive betænkning inden den 1. september 2013.

Udvalgets sammensætning

- 1 formand udpeget af Justitsministeriet
- 1 medlem udpeget af præsidenterne for byretterne
- 1 medlem udpeget af SØ- og Handelsretten
- 1 medlem udpeget af Domstolsstyrelsen

1 medlem udpeget af Den Danske Dommerforening
1 medlem udpeget af Dommerfuldmægtigforeningen
1 medlem udpeget af Advokatrådet
1 medlem udpeget af Danske Advokater
1 medlem udpeget af HK Landsklubben Danmarks Domstole
1 medlem udpeget af Justitsministeriet
1 medlem udpeget af Finansministeriet

Sekretariat

Justitsministeriet

Domstolsstyrelsen

Finansministeriet